U S N E S E N Í

Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci rozhodl v senátě složeném z předsedkyně senátu JUDr. Zdeňky Poledníčkové a soudců JUDr. Dany Dorazilové a Mgr. Pavla Telce ve věci žalobce **Jaromíra J.**, nar. xxx, bytem xxx, zastoupeného advokátem Jiřím Matějíčkem, se sídlem Jiráskova 9, 750 00, Přerov, proti žalované **Fakultní nemocnici Olomouc**, se sídlem I. P. Pavlova 6, 775 20, Olomouc, IČ 00098892, zastoupené advokátem JUDr. Karlem Vítkem, se sídlem Olomouc, Dobrovského 25, za účasti vedlejšího účastníka na straně žalovaného Kooperativy pojišťovny a. s., Vienna Insurance Group, IČ 47116617, se sídlem Pobřežní 665/21, Praha 8, **o náhradu škody**, k odvolání žalobce proti rozsudku Okresního soudu v Olomouci ze dne 23. 3. 2015, č. j. 19C 132/2014-137,

t a k t o :

Rozsudek okresního soudu **se zrušuje** a věc **se vrací** okresnímu soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Napadeným rozsudkem okresní soud zamítl žalobu žalobce, aby žalovaný byl povinen zaplatit mu náhradu škody ve výši stanovené zpracovanými znaleckými posudky a účelně vynaložené náklady na léčení a právní zastoupení, eventuálně, aby byl povinen zaplatit mu náhradu škody po dobu pracovní neschopnosti ve výši 24.000 Kč s příslušenstvím, náhradu škody po pracovní neschopnosti ve výši 82.000 Kč s příslušenstvím a od 1. 4. 2014 náhradu škody ve formě měsíční renty ve výši 7.000 Kč vždy k pátému dni daného měsíce do doby, než žalobce skutečně odejde do starobního důchodu a náhradu za ztrátu na důchodu ve výši 2.800 Kč vždy k pátému dni daného měsíce po dobu, po kterou bude žalobci vyplácen starobní důchod a dále zamítl náhradu nemajetkové újmy ve výši 400.000 Kč s příslušenstvím (I.). Žádnému z účastníků nepřiznal právo na náhradu nákladů řízení (II.) a že Česká republika nemá právo na náhradu nákladů řízení (III.).

Okresní soud vyšel ze zjištění, že dne 22. 12. 2011 podstoupil žalobce u žalovaného operaci, a to parciální excizi kavernózního angiomu levé orbity. Předmětný hemangiom nebyl lékařským zákrokem zcela odstraněn. Ve vnitřní straně levé oční orbity zůstal nezměněný útvar. Postup před, během i po operaci byl lege artis. Při operaci došlo k poklesu levého očního víčka a snížení citlivosti na levé polovině čela, a to v důsledku snahy odstranit, byť jen částečně, hemangiom z levé očnice. Poškození nervových větviček lze klasifikovat jako vitium artis, tedy

chybu v umění a nikoliv jako postup non lege artis. Před operací podepsal žalobce poučení a informovaný souhlas s hospitalizací a poučení a informovaný souhlas pacienta s výkonem. V podepsaných dokumentech je popsán výkon i jeho možné komplikace srozumitelně a zcela dostatečně člověku, který nemá zdravotnické vzdělání. Informovaný souhlas pacienta s výkonem působí u některých odpovědí rozporně, ale zásadní je odpověď „ano“ na otázku, že „všem těmto vysvětlením a poučení, které mu byly zdravotnickým pracovníkem sděleny a vysvětleny, porozuměl a měl možnost klást doplňující otázky, které by mu byly zdravotnickým pracovníkem zodpovězeny“. Hemangiom nebylo možné zcela odstranit, aniž by došlo k významnému poškození zdraví žalobce. Operace byla pro žalobce jedním z možných řešení. Alternativou k operaci mohlo být pouhé sledování vývoje hemangiomu.

Okresní soud postupoval podle ust. § 3028 zákona č. 89/2012 Sb. (novela občanského zákoníku účinná od 1. 1. 2014), tedy posuzoval právní poměry vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona podle občanského zákoníku ve znění do 31. 12. 2013. S odkazem na ust. § 420 občanského zákoníku okresní soud uzavřel, že žaloba důvodná není, neboť škodná událost nenastala protiprávním jednáním lékaře během operace či před operací. Jeho postup byl lege artis. Žalobce před operací vyplnil poučení a informovaný souhlas pacienta, ze kterého je zřejmé, že byl upozorněn na možná rizika zvoleného výkonu. Odpovědnost žalovaného z hlediska kritérií ust. § 420 občanského zákoníku není dána. O nákladech řízení pak okresní soud rozhodl podle § 142 odst. 1 při aplikaci § 150 o. s. ř. ve prospěch žalobce a o nákladech státu podle § 148 odst. 1 o. s. ř.

Včas podaným odvoláním napadl rozsudek okresního soudu žalobce. V prvé řadě poukázal na to, že nikým z ošetřujícího personálu před operací nebyl informován, že předmětný hemangiom nelze zcela odstranit, jak vyplývá ze znaleckých posudků. O nemožnosti odstranit celý hemangiom se nezmiňuje ani informovaný souhlas pacienta, který pouze uvádí možný nedostatečný efekt operace, který představuje nevyloučitelné riziko spojené s každou operací. Provedené důkazy také vyvrací tvrzení ošetřujícího lékaře, že nemožnost odstranění celého hemangiomu ve vnitřní straně levé oční orbity nebylo možné zjistit před samotnou operací. Ze svědecké výpovědi ošetřujícího lékaře také vyplývá, že jednal v rozporu s jeho zákonnými povinnostmi, když ho neinformoval o možných následcích operace, které ani nepředpokládal. Znalecké posudky však označují předmětnou operaci jako vysoce rizikovou, nikoliv za běžnou a banální, jak k ní přistupoval ošetřující lékař. Pokud znalecké posudky označují postup zdravotnického zařízení před, během a po operaci v souladu s lege artis, tak ošetřující lékař musel výsledky provedených vyšetření řádně a správně vyhodnotit a tedy o nemožnosti odstranění celého hemangiomu ve vnitřní straně levé oční orbity vědět. Stejně tak, co se týče možných komplikací a následků. Proč mu tyto informace nebyly sděleny, není odvolateli ani po provedeném řízení u nalézacího soudu známo. Provedené důkazy také vyvrací informaci poskytnutou zdravotnickým zařízením, že neexistovala žádná jiná alternativní léčba. Znalci hodnotí jeho vztah jako systémové onemocnění, kde operační zákroky problémy nevyřeší. Nalézací soud také chybně přikládá neúměrně vysoký význam té skutečnosti, že mu bylo zdravotnickým zařízením umožněno klást doplňující dotazy, ale na co se měl zeptat, když dle poskytnutých informací ho měla čekat běžná bezproblémová operace, kde zamýšleným efektem operace je odstranění celého hemangiomu ve vnitřní straně levé oční orbity a lékaři nepředpokládají komplikace nebo pooperační následky. Jeho problémy byly estetického rázu, nejednalo se v danou chvíli o nutný zdravotnický zákrok a po provedeném lékařském zákroku je jeho zdravotní stav o poznání horší. Je přesvědčen, že kdyby měl ty informace, co má nyní

skrze znalecké posudky, tak by danou operaci nepodstupoval. Nalézací soud také neprovedl ani nerozhodl o nadbytečnosti důkazu, který navrhl žalobce srovnáním informovaného souhlasu žalobce s jiným zdravotnickým zařízením. V nalézacím řízení bylo dne 11. 7. 2014 navrhováno vyžádat informovaný souhlas z centra fetální a lékařské genetiky v Baťově nemocnici Zlín. Jedná se sice o pouhé diagnostické vyšetření, ale i přesto je tento informovaný souhlas mnohem méně formální, než informovaný souhlas poskytnutý žalobci žalovaným. Navrhl, aby odvolací soud napadený rozsudek změnil tak, že žalovaný porušením své povinnosti vyplývající z ust. § 31, § 34 zákona č. 372/2011 Sb. ve znění pozdějších předpisů pochybil a toto pochybení zakládá jeho odpovědnost vůči žalobci k náhradě škody na zdraví a věc vrátil nalézacímu soudu k dalšímu řízení o výši náhrady škody.

Žalovaný ani vedlejší účastník se k odvolání písemně nevyjádřili.

Krajský soud k odvolání žalobce přezkoumal rozsudek okresního soudu, přezkoumal i řízení, které jeho vydání předcházelo (§ 206 odst. 1, § 212 o. s. ř.) s ohledem na charakter řízení mimo výčet podle § 120 odst. 2 o. s. ř. v systému neúplné apelace s důrazem na revizi uplatněných odvolacích důvodů podle § 205 odst. 2 písm. d), g) o. s. ř., jehož hypotézu naplňují (soud prvního stupně neúplně zjistil skutkový stav věci, neboť neprovedl navržené důkazy a jeho rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci), a dospěl k závěru, že odvolání žalobce je důvodné, nejsou však dány podmínky ani pro potvrzení ani pro změnu napadeného rozsudku.

Odvolací soud je vázán uplatněnými odvolacími důvody včetně toho, jak je odvolatel obsahově vymezil (neúplná apelace). K jiným vadám, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci odvolací soud přihlédne, i když nebyly v odvolání uplatněny (§ 212, § 212a odst. 1, 5 o. s. ř.). Tyto obligatorně posuzované vady odvolatel nenamítal, avšak jejich existence z obsahu spisu vyplývá.

Především odvolací soud akceptuje odvolací důvody žalobce, neboť i když okresní soud, jak se podává z obsahu spisu, si pro účely svého rozhodnutí obstaral navrhované důkazy, nelze akceptovat jeho skutkový závěr, který z provedených důkazů vyvodil, neboť tento závěr je neúplný pro právní posouzení dané věci. Okresní soud, který není povinen provést všechny navržené důkazy, musí o vznesených návrzích rozhodnout a pokud jim nevyhoví, ve svém rozhodnutí vyložit, z jakých důvodů navržené důkazy neprovedl. To platí ve vztahu k důkaznímu návrhu žalobce, jak vyplývá z podaného odvolání. Okresní soud rovněž neúplně věc právně posoudil, neboť se zabýval otázkou náhrady škody jen ve smyslu ust. § 420 občanského zákoníku, avšak zcela přehlédl, že součástí žalobního návrhu žalobce je nemajetková újma z titulu zásahu žalovaného do jeho práv na ochranu osobnosti ve smyslu ust. § 11 až § 16 občanského zákoníku ve znění do 31. 12. 2013.

Podle § 420 odst. 1, 3 občanského zákoníku každý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti. Odpovědnosti se zprostí ten, kdo prokáže, že škodu nezavinil.

Podle § 11 občanského zákoníku fyzická osoba má právo na ochranu své osobnosti, zejména života a zdraví, občanské cti a lidské důstojnosti, jakož i soukromí, svého jména a projevů osobní povahy.

Podle § 13 odst. 1 občanského zákoníku fyzická osoba má právo se zejména domáhat, aby bylo upuštěno od neoprávněných zásahů do práva na ochranu její osobnosti, aby byly odstraněny následky těchto zásahů a aby jí bylo dáno přiměřené zadostiučinění.

Podle § 13 odst. 2 a 3 občanského zákoníku má fyzická osoba též právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích s přihlédnutím k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k porušení práva došlo.

Podle § 16 občanského zákoníku, kdo neoprávněným zásahem do práva na ochranu osobnosti způsobí škodu, odpovídá za ni podle ustanovení tohoto zákona o odpovědnosti za škodu.

Vztah příčinné souvislosti mezi porušením povinností a škodou (tzv. kauzální nexus) je jednou z podmínek obecné odpovědnosti za škodu podle ust. § 420 občanského zákoníku. O vztah příčinné souvislosti se jedná, vznikla-li škoda následkem protiprávního úkonu škůdce. Byla-li příčinou vzniku škody jiná skutečnost, odpovědnost za škodu nenastává. Příčinou škody může být jen ta okolnost, bez jejíž existence by ke škodnému následku nedošlo. Přitom nemusí jít o příčinu jedinou, nýbrž stačí, jde-li o jednu z příčin, které se podílí na nepříznivém následku, o jehož odškodnění jde, a to příčinu podstatnou. Závěr o existenci příčinné souvislosti je tedy založen na konkrétních skutkových zjištění vycházejících z hodnocení provedeného dokazování, přičemž je třeba akceptovat odvolací výhrady žalobce v tom smyslu, zda žalovaný postupoval v souladu s příslušnými profesními povinnostmi a standardy a zda neexistovaly konkrétní okolnosti, které by vyžadovaly zvláštních opatření nad rámec obvyklého postupu. Právě zvolený postup žalovaného nesplnil očekávání žalobce na zlepšení jeho zdravotního stavu, ale vedl k tomu, že původní, spíše estetický problém, nadto radikálně neodstranitelný, vedl k poranění očního nervu s následky, které okresní soud zjistil formou znaleckého dokazování. Snaha o vyšší radikalitu odstranění hemangiomu byla spojena i s vyšším rizikem poranění orgánů očnice, přičemž této skutečnosti si nebyl ani operující lékař vědom, proto nelze akceptovat variantu, že nevhodný léčebný postup lékaře je postupem objektivně tolerovaným jako standardní riziko výkonu práce. Není pochyb o tom, že v postupu operatéra došlo k excesu, jež je příčinou poškození zdraví žalobce, proto zatím nelze vyloučit závěr o splnění předpokladů odpovědnosti za škodu dle ust. § 420 odst. 1, 3 obč. zák.

Pokud jde o písemný informovaný souhlas žalobce (pacienta), tento se podepisuje vždy před operací či zdravotním výkonem, při němž mohou nastat závažné komplikace. Zdravotnický pracovník musí pacienta informovat o účelu a povaze poskytované zdravotní péče a každého zdravotního výkonu, musí podat též informace o jeho důsledcích, alternativách a rizicích, a to vše z důvodu, že může pacient provedení zdravotního výkonu odmítnout. Je nesporná skutečnost, že v daném případě informovaný souhlas podepsaný žalobcem byl zcela formální, přesto z něj však vyplývá, že žalobce pozitivní stanovisko ohledně možných důsledků léčebného výkonu neakceptoval. Operaci zřejmě nepředcházelo srozumitelné a úplné poučení a zákrok tak nemohl být proveden se souhlasem pacienta, tedy mohl být proveden protiprávně. Existenci platného souhlasu je třeba hodnotit z hlediska materiálního, nikoliv formálního. Pouhá absence podepsaného formuláře ještě neznamená absenci poučení či souhlasu ani protiprávnost operace, pokud pacient ve skutečnosti byl poučen a je možno toto dokázat. Důkazní břemeno je v takovém případě na žalovaném. Stejně tak není vadou souhlasu, pokud pacient sice nebyl před vyslovením souhlasu poučen lékařem o účelu, rizicích a důsledcích

operace, avšak všechny potřebné informace fakticky již znal. Tyto okolnosti se však z obsahu spisu zatím nepodávají, neboť i podle vyplněného formuláře byl žalobce v přesvědčení, že jeho hemangiom bude zcela odstraněn. Skutečnost, že nepůjde o úplné odstranění nepředpokládal ani lékař a žalobce si zřejmě nebyl vůbec vědom vážnosti a rizika operace. Za této situace platí, že pouhým podpisem informovaného souhlasu se žalovaný bez dalšího nemůže zbavit odpovědnosti za případné pochybení. Z hlediska občanského práva lze tedy provedenou operaci bez relevantního informovaného souhlasu považovat za neoprávněný zásah do osobnostních práv žalobce, přičemž rozsah případné satisfakce závisí na tom jakou újmu na osobnostních právech takový zásah zapříčinil.

Okresní soud se zabýval odpovědností za škodu ve smyslu ust. § 420 občanského zákoníku pouze z hlediska postupu lékaře při operaci v souladu s „lege artis“, přičemž k poškození nervu žalobce došlo dle znalce „vitium artis“, tedy jako chyba v umění, nikoliv non lege artis (č. l. 118). Medicínsko-právní pojem „vitium artis“ lze v daném případě vykládat jako nezdar operatéra při operaci (lidský faktor selhání), tj. porušení povinnosti učiněné nevědomě (srov. NS 25Cdo 4223/2009 z 26. 10. 2011). Ve snaze o vyšší radikalitu odstranění takto rozsáhlé malformace operatér přijal riziko spojené s vyšším poraněním orgánů očnice. Přitom povaha operativního výkonu ani nedovolovala kompletní odstranění hemangiomu, o čemž byl žalobce poučen teprve následně (srovnej č. l. 7) a nikoliv před operací, aby mohl zvážit riziko této operace.

Z uvedeného pohledu se okresní soud věcí nezabýval a dále ani právně nezdůvodnil zamítavý výrok týkající se nemajetkové újmy ve výši 400.000 Kč z titulu odškodnění zásahem do osobnostních práv žalobce. Z písemného odůvodnění rozsudku okresního soudu relevantní právní posouzení věci coby právně kvalifikačního zhodnocení skutkového stavu neplyne, proto nelze jinak, než konstatovat, že takovéto rozhodnutí je postiženo jinou vadou (§ 205 odst. 2 písm. c/ o. s. ř.), která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci a ke které odvolací soud je povinen přihlédnout ex offo (§ 212a odst. 5 o. s. ř.).

Odvolací soud proto uzavírá, že rozsudek okresního soudu spočívá na neúplném právním posouzení věci, proto nelze dospět k závěru, že se jedná o rozhodnutí správné (§ 205 odst. 2 písm. g/ o. s. ř.). Pokud je rozsudek okresního soudu postaven na částečných skutkových zjištěních, provedené důkazy nejsou komplexně vyhodnoceny (§ 132 o. s. ř.), pak tento stav objektivně neumožňuje odvolacímu soudu přistoupit k právnímu posouzení věci, neboť platí zásada, že bez skutkovém základu není možné činit jakýkoliv právně kvalifikovaný závěr v meritu věci. Řízení je taktéž postiženo vadou ve smyslu ust. § 205 odst. 2 písm. c) o. s. ř., neboť absentuje skutkové a právní posouzení části předmětu řízení.

Za uvedeného stavu nezbylo odvolacímu soudu, než rozsudek okresního soudu podle § 219a odst. 1 písm. a), b) odst. 2 o. s. ř. zrušit a podle § 221 odst. 1 písm. a) o. s. ř. věc vrátit okresnímu soudu k dalšímu řízení.

V novém řízení bude na okresním soudu, aby opětovně vyhodnotil provedené důkazy, případně tyto důkazy doplnil, když důkazní břemeno ohledně informovaného souhlasu a poučení žalobce přechází na žalovaného, aby se vypořádal s těmi důkazy, které neprovedl, objektivizoval skutkové okolnosti shora uvedené a zejména pak v návaznosti na hypotézu použitých právních norem zvážil případnou odpovědnost i z hlediska osobnostní újmy, nikoliv

pouze obecné odpovědnosti, jak žalobce ve svém žalobním návrhu také uplatnil. Rovněž bude nezbytné i formálně upravit žalobní petit z hlediska materiální vykonatelnosti rozsudku (přesně, určitě, srozumitelně) tak, aby bylo možné ho případně převzít do rozsudečného výroku, přičemž do formulace výroku nepatří dle konstantní judikatury okolnosti odkazující na obsah žaloby (srov. např. NS 22Cdo 942/2006, 22Cdo 655/2001, 22Cdo 238/2005).

V novém rozhodnutí pak okresní soud znovu rozhodne i o nákladech řízení (§ 224 odst. 3 o. s. ř.).

P o u č e n í : Dovolání **je** přípustné ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí k Nejvyššímu soudu ČR prostřednictvím Okresního soudu v Olomouci, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejím řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

Přípustnost dovolání je oprávněn zkoumat jen dovolací soud (§ 239 věta prvá o. s. ř.).

Olomouc 26. května 2015

Za správnost vyhotovení:
Hana Bayerová

JUDr. Zdeňka Poledníčková v. r.
předsedkyně senátu